Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 10ης Νοεμβρίου 2022 *

«Προδικαστική παραπομπή – Δημόσιο σύστημα ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών μηχανοκίνητων οχημάτων – Διάκριση των εννοιών “σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών” και “δημόσιες συμβάσεις προμηθειών” – Οδηγία 2014/23/ΕΕ – Άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β′ – Άρθρο 20, παράγραφος 4 – Έννοια των “μεικτών συμβάσεων” – Άρθρο 8 – Καθορισμός της αξίας της σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών – Κριτήρια – Άρθρο 27 – Άρθρο 38 – Οδηγία 2014/24/ΕΕ – Άρθρο 2, παράγραφος 1, σημεία 5 και 8 – Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2015/1986 – Παράρτημα XXI – Δυνατότητα επιβολής όρου σχετικά με την εγγραφή της επαγγελματικής δραστηριότητας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο – Αδυναμία επιβολής του όρου αυτού σε όλα τα μέλη μιας προσωρινής ένωσης επιχειρήσεων – Κανονισμός (ΕΚ) 2195/2002 – Άρθρο 1, παράγραφος 1 – Υποχρέωση αναφοράς αποκλειστικά στο “κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις” στα έγγραφα παραχώρησης – Κανονισμός (ΕΚ) 1893/2006 – Άρθρο 1, παράγραφος 2 – Αδυναμία αναφοράς στην ταξινόμηση “NACE αναθ. 2” στα έγγραφα παραχώρησης»

Στην υπόθεση C-486/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε η Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil (εθνική επιτροπή ελέγχου των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, Σλοβενία) με απόφαση της 2ας Αυγούστου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Αυγούστου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

SHARENGO najem in zakup vozil d.o.o.

κατά

Mestna občina Ljubljana,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Piçarra, προεδρεύοντα, N. Jääskinen και M. Gavalec (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβενική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο Mestna občina Ljubljana, εκπροσωπούμενος από τον R. Kokalj, odvetnik,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την L. Halajová, τον M. Smolek και τον J. Vláčil,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις U. Babovič, M. Kocjan, A. Kraner, τον P. Ondrůšek και τον G. Wils,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β′, του άρθρου 8, παράγραφοι 1 και 2, καθώς και του άρθρου 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ 2014, L 94, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1827 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019 (ΕΕ 2019, L 279, σ. 23) (στο εξής: οδηγία 2014/23), του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημεία 5 και 9, του άρθρου 3, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, του άρθρου 4, στοιχεία β′ και γ′, του άρθρου 18, παράγραφος 1, καθώς και του άρθρου 58, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 65), όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1828 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019 (ΕΕ 2019, L 279, σ. 25) (στο εξής: οδηγία 2014/24), την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, περί του κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV) (ΕΕ 2002, L 340, σ. 1), την ερμηνεία του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΚ) 1893/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση της στατιστικής ταξινόμησης των οικονομικών δραστηριοτήτων NACE – αναθεώρηση 2 και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3037/90 του Συμβουλίου και ορισμένων κανονισμών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικών με ειδικούς στατιστικούς τομείς (ΕΕ 2006, L 393, σ. 1), καθώς και την ερμηνεία του παραρτήματος XXI του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/1986 της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 2015, περί καταρτίσεως τυποποιημένων εντύπων για τη δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και περί καταργήσεως του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 842/2011 (ΕΕ 2015, L 296, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2017, L 172, σ. 36).

2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της SHARENGO najem in zakup vozil d.o.o. (στο εξής: Sharengo) και του Mestna občina Ljubljana (μητροπολιτικού Δήμου της Λιουμπλιάνα, Σλοβενία) (στο εξής: Δήμος της Λιουμπλιάνα) με αντικείμενο τη δημοσίευση εκ

μέρους του τελευταίου πρόσκλησης υποβολής προσφορών για την επιλογή παραχωρησιούχου με σκοπό την υλοποίηση σχεδίου δημιουργίας και διαχείρισης δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών μηχανοκίνητων οχημάτων εντός των ορίων του δήμου αυτού.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2014/23

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 4, 8, 18, 20 και 52 της οδηγίας 2014/23 έχουν ως εξής:

«(1) Η απουσία σαφών κανόνων σε ενωσιακό επίπεδο που διέπουν την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης προκαλεί ανασφάλεια δικαίου, εμποδίζει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και στρεβλώνει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι οικονομικοί φορείς, ιδίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στερούνται των δικαιωμάτων τους εντός της εσωτερικής αγοράς και χάνουν σημαντικές εμπορικές ευκαιρίες, ενώ οι δημόσιες αρχές ενδέχεται να μην διαχειρίζονται τους δημόσιους πόρους κατά τρόπον ώστε οι πολίτες της ΕΕ να λαμβάνουν ποιοτικές υπηρεσίες στις καλύτερες τιμές. Ένα κατάλληλο, ισορροπημένο και ευέλικτο νομικό πλαίσιο για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης θα εξασφάλιζε πραγματική και άνευ διακρίσεων πρόσβαση στην αγορά για όλους τους οικονομικούς φορείς της Ένωσης, καθώς και ασφάλεια δικαίου, πράγμα που θα ευνοήσει τις δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές και στρατηγικές υπηρεσίες προς τους πολίτες. Το εν λόγω νομικό πλαίσιο θα προσέφερε επίσης αυξημένη ασφάλεια δικαίου στους οικονομικούς φορείς και θα μπορούσε να αποτελέσει βάση και μέσον για περαιτέρω άνοιγμα των διεθνών αγορών δημόσιων προμηθειών και ενίσχυση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη βελτίωση των ευκαιριών πρόσβασης των ΜΜΕ σε ολόκληρο το φάσμα των αγορών παραχωρήσεων της Ένωσης.

[…]

(4) Η ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης δημόσιων έργων υπόκειται σήμερα στους βασικούς κανόνες της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ 2004, L 134, σ. 114)], ενώ η ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών με διασυνοριακό ενδιαφέρον υπόκειται στις αρχές της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), και ειδικότερα στις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και στις αρχές που πηγάζουν εξ αυτής, όπως της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της αναλογικότητας και της διαφάνειας. Υπάρχει κίνδυνος ανασφαλείας δικαίου αν υπάρξουν αποκλίνουσες ερμηνείες των αρχών της ΣΛΕΕ από τους εθνικούς νομοθέτες και λόγω των μεγάλων διαφορών μεταξύ των νομοθεσιών στα διάφορα κράτη μέλη. Ο κίνδυνος αυτός επιβεβαιώθηκε από την εκτεταμένη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία, εντούτοις, πραγματεύτηκε εν μέρει μόνο ορισμένες πτυχές της ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης.

[…]

(8) Για τις συμβάσεις παραχώρησης που φθάνουν ή υπερβαίνουν ορισμένη αξία, είναι σκόπιμο να προβλέπεται ένας ελάχιστος συντονισμός των εθνικών διαδικασιών για την ανάθεση αυτών των συμβάσεων βάσει των αρχών της ΣΛΕΕ ώστε να διασφαλίζεται το άνοιγμα των συμβάσεων παραχώρησης στον ανταγωνισμό και επαρκής ασφάλεια δικαίου. Οι εν λόγω συντονιστικές διατάξεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα αναγκαία για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων και την εξασφάλιση ορισμένου βαθμού ευελιξίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να μπορούν να συμπληρώνουν και να αναπτύσσουν περαιτέρω τις διατάξεις αυτές εφόσον το κρίνουν σκόπιμο ιδίως για την καλύτερη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις ανωτέρω αρχές.

[…]

(18) Οι δυσκολίες που σχετίζονται με την ερμηνεία των εννοιών της σύμβασης παραχώρησης και της δημόσιας σύμβασης αποτελούν αιτία διαρκούς ανασφαλείας δικαίου για τους εμπλεκόμενους παράγοντες και έχουν οδηγήσει σε πολυάριθμες αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό, πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ορισμός της παραχώρησης, ειδικότερα ως προς την έννοια του λειτουργικού κινδύνου. Το κύριο χαρακτηριστικό μιας παραχώρησης, δηλαδή το δικαίωμα εκμετάλλευσης των έργων ή των υπηρεσιών, περιλαμβάνει πάντα τη μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο ενός λειτουργικού κινδύνου οικονομικής υφής ο οποίος εμπεριέχει την πιθανότητα μη απόδοσης ολόκληρης της επένδυσης και μη ανάκτησης του κόστους λειτουργίας των έργων ή παροχής των υπηρεσιών που του έχουν ανατεθεί υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας έστω και αν μέρος του κινδύνου παραμένει στην αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα. Η εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων που διέπουν την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης δεν θα ήταν αιτιολογημένη εάν η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας είχε απαλλάξει τον οικονομικό φορέα από οιαδήποτε δυνητική ζημιά, με την εξασφάλιση ελάχιστου προσόδου, ίσης ή υψηλότερης από τις επενδύσεις που πραγματοποίησε και από τη δαπάνη που καλείται να αναλάβει ο οικονομικός φορέας σε σχέση με την εκτέλεση της σύμβασης. Συγχρόνως, πρέπει να καταστεί σαφές ότι ορισμένες συμφωνίες που αμείβονται αποκλειστικά από αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως παραχωρήσεις όταν η ανάκτηση των επενδύσεων ή της δαπάνης που επωμίστηκε ο οικονομικός φορέας για την εκτέλεση του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας εξαρτάται από την πραγματική ζήτηση ή προσφορά για την υπηρεσία ή το περιουσιακό στοιχείο.

[…]

(20) Ο λειτουργικός κίνδυνος πρέπει να είναι αποτέλεσμα παραγόντων εκτός του ελέγχου των μερών. Ο κίνδυνος που συνδέεται με κακή διαχείριση, με μη εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων από τον οικονομικό φορέα ή με γεγονότα ανωτέρας βίας δεν είναι αποφασιστικής σημασίας για τον σκοπό της ταξινόμησης ως παραχώρησης, δεδομένου ότι οι κίνδυνοι αυτοί είναι εγγενείς σε κάθε σύμβαση, είτε πρόκειται για δημόσια σύμβαση είτε για σύμβαση παραχώρησης. Ως λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος έκθεσης στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, ο οποίος μπορεί να συνίσταται είτε σε κίνδυνο σχετιζόμενο με τη ζήτηση ή με την προσφορά, ή και με την προσφορά και με τη ζήτηση. Ως κίνδυνος που σχετίζεται με τη ζήτηση νοείται ο κίνδυνος που αφορά την πραγματική ζήτηση για τα έργα ή τις υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης. Ως κίνδυνος που σχετίζεται με την προσφορά νοείται ο κίνδυνος που αφορά την παροχή των έργων ή των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης και ειδικότερα ο κίνδυνος να μην ανταποκρίνεται στη ζήτηση η παροχή των υπηρεσιών. Για την

αξιολόγηση του λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η καθαρή παρούσα αξία του συνόλου της επενδύσεως, των δαπανών και των εσόδων του παραχωρησιούχου, κατά τρόπο συνεπή και ενιαίο.

[…]

(52) Για να αποφευχθεί η στεγανοποίηση της αγοράς και ο περιορισμός του ανταγωνισμού, θα πρέπει να περιορίζεται η διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης. Επίσης, παραχωρήσεις πολύ μακράς διάρκειας ενδέχεται να οδηγούν σε αποκλεισμό από την αγορά και να εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών και την ελευθερία εγκατάστασης. Μια τέτοια διάρκεια μπορεί εντούτοις να δικαιολογηθεί εάν είναι απαραίτητη προκειμένου ο παραχωρησιούχος να μπορέσει να ανακτήσει τις σχεδιαζόμενες για την υλοποίηση της παραχώρησης επενδύσεις και το επενδυθέν κεφάλαιο να έχει απόδοση. Κατά συνέπεια, για τις συμβάσεις παραχώρησης με διάρκεια μεγαλύτερη της πενταετίας, η διάρκεια θα πρέπει να περιορίζεται στο διάστημα κατά το οποίο ο παραχωρησιούχος δύναται ευλόγως να αποσβέσει την επένδυση που έκανε για τη λειτουργία των έργων και των υπηρεσιών, καθώς και να έχει λογική απόδοση του επενδεδυμένου κεφαλαίου υπό κανονικές συνθήκες λειτουργίας, λαμβάνοντας υπόψη ειδικούς συμβατικούς στόχους που ανέλαβε ο παραχωρησιούχος προκειμένου να καλύψει απαιτήσεις που αφορούν, για παράδειγμα, την ποιότητα ή την τιμή για τους χρήστες. Η εκτίμηση θα πρέπει να ισχύει τη στιγμή της ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης. Θα πρέπει να είναι δυνατόν να περιλαμβάνει αρχικές και περαιτέρω επενδύσεις που κρίνονται αναγκαίες για τη λειτουργία της σύμβασης παραχώρησης, ιδίως δαπάνες για υποδομές, πνευματικά δικαιώματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εξοπλισμό, υλικοτεχνική υποστήριξη, πρόσληψη και εκπαίδευση προσωπικού και τα αρχικά έξοδα. Η μέγιστη διάρκεια της παραχώρησης θα αναφέρεται στα έγγραφα παραχώρησης, εκτός εάν η διάρκεια συνιστά κριτήριο για την ανάθεση της σύμβασης. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς θα πρέπει πάντοτε να μπορούν να αναθέσουν σύμβαση παραχώρησης για διάστημα μικρότερο του χρόνου που απαιτείται για την απόσβεση των επενδύσεων, υπό τον όρο ότι η σχετική αντιστάθμιση δεν εξαλείφει τον λειτουργικό κίνδυνο.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής» και ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες προμηθειών από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς μέσω παραχώρησης, η αξία των οποίων εκτιμάται ότι δεν υπολείπεται των κατώτατων ορίων που ορίζονται στο άρθρο 8.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στην ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών, σε οικονομικούς φορείς από:

α) αναθέτουσες αρχές· ή

[…]».

5 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αρχή της ίσης μεταχείρισης, μη διάκριση και διαφάνεια», προβλέπει τα εξής:

«1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

Ο σχεδιασμός της διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης της αξίας της, δεν μπορεί να γίνεται με σκοπό την εξαίρεσή της από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ή την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων ή ορισμένων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών.

[…]»

6 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2014/23 φέρει τον τίτλο «Ορισμοί» και προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) ως “συμβάσεις παραχώρησης” νοούνται συμβάσεις παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών, ως ορίζονται στα στοιχεία α) και β):

[…]

β) ως “σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών” νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την παροχή και διαχείριση υπηρεσιών άλλων από την εκτέλεση έργων που αναφέρεται στο σημείο α) σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για αυτή συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των υπηρεσιών οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με καταβολή πληρωμής·

Η ανάθεση σύμβασης παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών συνεπάγεται τη μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από την εκμετάλλευση των εν λόγω έργων ή υπηρεσιών και ο οποίος συμπεριλαμβάνει κίνδυνο ζήτησης ή προσφοράς ή αμφοτέρων. Ο παραχωρησιούχος θεωρείται ότι αναλαμβάνει λειτουργικό κίνδυνο όταν, υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας, δεν υπάρχει εγγύηση για την απόσβεση της επένδυσης ή των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Το τμήμα του κινδύνου που μεταβιβάζεται στον παραχωρησιούχο περιλαμβάνει την πραγματική έκθεση στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, που συνεπάγεται ότι οιαδήποτε πιθανή εκτιμώμενη απώλεια του παραχωρησιούχου δεν πρέπει να είναι απλώς ονομαστική ή αμελητέα·

[…]».

7 Από το άρθρο 8 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατώτατα όρια και μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων παραχώρησης», προκύπτουν τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης των οποίων η αξία ισούται ή υπερβαίνει τα 5 350 000 [ευρώ].

2. Η αξία της σύμβασης παραχώρησης ισούται με τον συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου καθ’ όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, όπως υπολογίζεται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, σε αντάλλαγμα για τα έργα και τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και τις παρεπόμενες προμήθειες αυτών των έργων και υπηρεσιών.

[…]

3. Η εκτιμώμενη αξία μιας σύμβασης παραχώρησης υπολογίζεται με αντικειμενική μέθοδο στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης. Κατά την εκτίμηση της αξίας της σύμβασης παραχώρησης, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς, κατά περίπτωση, λαμβάνουν υπόψη ιδίως:

α) την αξία τυχόν δικαιωμάτων προαίρεσης και τυχόν παρατάσεων της διάρκειας της παραχώρησης·

β) τα έσοδα από την καταβολή τελών και προστίμων από τους χρήστες των έργων ή των υπηρεσιών, πέραν εκείνων που εισπράττονται εξ ονόματος της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα·

γ) τις πληρωμές ή οιοδήποτε χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα οιασδήποτε μορφής το οποίο καταβάλλει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας ή οιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή προς τον παραχωρησιούχο, περιλαμβανομένων της αντιστάθμισης για την τήρηση της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας και των δημόσιων επιδοτήσεων πάγιων επενδύσεων·

[…]».

8 Σύμφωνα με το άρθρο 18 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης»:

«1. Οι συμβάσεις παραχώρησης έχουν περιορισμένη διάρκεια. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας υπολογίζει τη διάρκεια της σύμβασης ανάλογα με τα έργα ή τις υπηρεσίες που ζητούνται.

2. Για τις συμβάσεις παραχώρησης που διαρκούν περισσότερο από πέντε έτη, η μέγιστη διάρκεια της παραχώρησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο εντός του οποίου ο παραχωρησιούχος θα μπορούσε να αποσβέσει τις επενδύσεις που πραγματοποίησε για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών μαζί με κάποια απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου, λαμβάνοντας υπόψη τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των συγκεκριμένων συμβατικών υποχρεώσεων.

Οι επενδύσεις που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό περιλαμβάνουν τόσο την αρχική επένδυση όσο και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης.»

9 Το άρθρο 20 της ίδιας οδηγίας φέρει τον τίτλο «Μεικτές συμβάσεις» και ορίζει τα εξής:

«[…]

2. Όταν τα διάφορα μέρη συγκεκριμένης σύμβασης μπορούν αντικειμενικά να διαχωριστούν, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 3 και 4. Όταν τα διάφορα μέρη συγκεκριμένης σύμβασης είναι αντικειμενικά αδύνατον να διαχωριστούν, εφαρμόζεται η παράγραφος 5.

[…]

Στην περίπτωση συμβάσεων που προορίζονται να καλύψουν πλείονες δραστηριότητες, μία εκ των οποίων υπόκειται είτε στο παράρτημα ΙΙ της παρούσας οδηγίας είτε στην οδηγία 2014/25/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της

ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 243)], οι ισχύουσες διατάξεις καθορίζονται, αντίστοιχα, σύμφωνα με το άρθρο 22 της παρούσας οδηγίας και το άρθρο 6 της οδηγίας [2014/25].

[…]

4. Σε περίπτωση μεικτών συμβάσεων που περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία συμβάσεων παραχώρησης όσο και στοιχεία δημόσιων συμβάσεων που καλύπτονται από την οδηγία [2014/24] ή συμβάσεων που καλύπτονται από την οδηγία [2014/25], η μεικτή σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις, αντίστοιχα, της οδηγίας [2014/24] ή της οδηγίας [2014/25].

[…]»

10 Το άρθρο 26 της οδηγίας 2014/23 φέρει τον τίτλο «Οικονομικοί φορείς» και ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης μπορούν να συμμετέχουν ενώσεις οικονομικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών συμπράξεων. Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς δεν απαιτούν από τις εν λόγω ενώσεις να διαθέτουν συγκεκριμένη νομική μορφή για την υποβολή προσφοράς ή αίτησης συμμετοχής.

Όπου κρίνεται αναγκαίο, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να διευκρινίζουν στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων θα πληρούν τις προϋποθέσεις όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια ή την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα κατά το άρθρο 38, εφόσον οι προϋποθέσεις αυτές δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και είναι αναλογικές. Τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν τυποποιημένους όρους για την εκ μέρους των ενώσεων οικονομικών φορέων τήρηση των απαιτήσεων αυτών. Οι όροι εκτέλεσης σύμβασης παραχώρησης από τέτοιες ενώσεις οικονομικών φορέων, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους που επιβάλλονται σε μεμονωμένους συμμετέχοντες, πρέπει επίσης να δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και είναι αναλογικοί.»

11 Το άρθρο 27 της οδηγίας τιτλοφορείται «Ονοματολογίες» και προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οποιεσδήποτε αναφορές σε ονοματολογίες στο πλαίσιο της ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης πραγματοποιούνται χρησιμοποιώντας το “Κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV)” όπως θεσπίστηκε δυνάμει του κανονισμού [2195/2002].»

12 Το άρθρο 31 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Προκηρύξεις συμβάσεων παραχώρησης» και ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Οι προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που αναφέρονται στο παράρτημα V και, κατά περίπτωση, οιαδήποτε άλλη πληροφορία κρίνεται χρήσιμη από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, με μορφή τυποποιημένων εντύπων.»

13 Το παράρτημα V της ίδιας οδηγίας τιτλοφορείται «Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης που αναφέρονται στο άρθρο 31» και ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«[…]

4. Περιγραφή της παραχώρησης: φύση και έκταση των έργων ή των υπηρεσιών, φύση και εύρος των υπηρεσιών, τάξη μεγέθους ή ενδεικτική αξία και όπου είναι δυνατό, διάρκεια της σύμβασης. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα. Εάν συντρέχει περίπτωση, περιγραφή τυχόν επιλογών.

5. Κωδικοί CPV. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα.

[…]

7. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής, στις οποίες περιλαμβάνονται:

[…]

β) εάν συντρέχει περίπτωση, διευκρίνιση του κατά πόσον η παροχή της υπηρεσίας αφορά αποκλειστικά, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μια συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία· παραπομπή στη σχετική νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη·

γ) κατάλογος και σύντομη περιγραφή των κριτηρίων επιλογής, εφόσον συντρέχει περίπτωση· τα ελάχιστα επίπεδα των προτύπων που ενδέχεται να απαιτούνται· διευκρίνιση των απαιτούμενων πληροφοριών (υπεύθυνες δηλώσεις, τεκμηρίωση).»

14 Το άρθρο 37 της οδηγίας 2014/23 φέρει τον τίτλο «Διαδικαστικές εγγυήσεις» και προβλέπει τα εξής:

«[…]

2. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας παρέχουν:

α) στην προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης, περιγραφή της παραχώρησης και των προϋποθέσεων συμμετοχής·

β) στην προκήρυξη της σύμβασης παραχώρησης, στην πρόσκληση υποβολής προσφορών ή σε άλλα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης, περιγραφή των κριτηρίων ανάθεσης και, κατά περίπτωση, τις ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται.

[…]

4. Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας κοινοποιούν σε όλους τους συμμετέχοντες την περιγραφή της προβλεπόμενης οργάνωσης της διαδικασίας και ενδεικτική προθεσμία ολοκλήρωσης. Ενδεχόμενη τροποποίηση κοινοποιείται σε όλους τους συμμετέχοντες και, στον βαθμό που αφορά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην προκήρυξη, ανακοινώνεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς.

[…]»

15 Το άρθρο 38 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Επιλογή και ποιοτική αξιολόγηση των υποψηφίων» και ορίζει τα εξής:

«1. Οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς εξακριβώνουν τις προϋποθέσεις συμμετοχής που σχετίζονται με την επαγγελματική και τεχνική ικανότητα, τη χρηματοοικονομική και οικονομική επάρκεια των υποψηφίων ή των προσφερόντων βάσει υπεύθυνων δηλώσεων και συστάσεων που πρέπει να υποβάλλονται ως αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που διευκρινίζονται στην προκήρυξη παραχώρησης και οι οποίες πρέπει να μην εισάγουν διακρίσεις και να είναι αναλογικές με το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής σχετίζονται και είναι αναλογικές με την ανάγκη διασφάλισης της ικανότητας του παραχωρησιούχου να εκτελέσει τη σύμβαση παραχώρησης, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της σύμβασης και με τον στόχο εξασφάλισης πραγματικού ανταγωνισμού.

2. Για την πλήρωση των προϋποθέσεων συμμετοχής που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ένας οικονομικός φορέας μπορεί, εφόσον κρίνεται σκόπιμο και για συγκεκριμένη σύμβαση παραχώρησης, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να αποδείξει στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους καθ' όλη τη διάρκεια της παραχώρησης, προσκομίζοντας για παράδειγμα σχετική δέσμευση των εν λόγω φορέων. Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική επάρκεια, η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να απαιτεί ο οικονομικός φορέας και οι άλλοι φορείς να είναι από κοινού υπεύθυνοι για την εκτέλεση της σύμβασης.

3. Ομοίως, μια ένωση οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 26, μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση ή άλλων φορέων.

[…]»

Η οδηγία 2014/24

16 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2014/24 τιτλοφορείται «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής» και ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων που πραγματοποιούνται από αναθέτουσες αρχές, τόσο για δημόσιες συμβάσεις όσο και για διαγωνισμούς μελετών, των οποίων η αξία εκτιμάται ότι δεν υπολείπεται των κατώτατων ορίων που προβλέπονται στο άρθρο 4.

2. Διαδικασία σύναψης σύμβασης ή σύμβαση κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας είναι η απόκτηση, μέσω δημόσιας σύμβασης, από μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές, έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς που επιλέγονται από τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως του κατά πόσον τα έργα, οι προμήθειες ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος.

[…]»

17 Το άρθρο 2 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Ορισμοί» και προβλέπει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

5) ως “δημόσιες συμβάσεις” νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή περισσότερων αναθετουσών αρχών και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών·

[…]

8) ως “δημόσιες συμβάσεις προμηθειών” νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-αγορά, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων. Μια δημόσια σύμβαση προμηθειών μπορεί να περιλαμβάνει, παρεμπιπτόντως, εργασίες τοποθέτησης και εγκατάστασης·

9) ως “δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών” νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στο σημείο 6.

[…]»

18 Το άρθρο 3 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Μεικτές συμβάσεις» και προβλέπει τα εξής:

«[…]

4. Σε περίπτωση συμβάσεων με αντικείμενα που καλύπτονται και αντικείμενα που δεν καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιλέγουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για τα επιμέρους μέρη ή την ανάθεση ενιαίας σύμβασης. Όταν οι αναθέτουσες αρχές επιλέγουν την ανάθεση χωριστών συμβάσεων για τα επιμέρους μέρη, η απόφαση για το ποιο νομικό καθεστώς εφαρμόζεται σε καθεμιά από τις χωριστές αυτές συμβάσεις λαμβάνεται βάσει των χαρακτηριστικών εκάστου μέρους.

Όταν οι αναθέτουσες αρχές επιλέγουν την ανάθεση ενιαίας σύμβασης, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, εκτός εάν το άρθρο 16 προβλέπει άλλως, στην προκύπτουσα μεικτή σύμβαση, ανεξαρτήτως της αξίας των μερών που διαφορετικά θα ενέπιπταν σε άλλο νομικό καθεστώς και ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος από το οποίο θα διέπονταν σε διαφορετική περίπτωση τα μέρη αυτά.

Στην περίπτωση μεικτών συμβάσεων που περιέχουν στοιχεία συμβάσεων προμηθειών, έργων και υπηρεσιών και συμβάσεων παραχώρησης, η μεικτή σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, υπό τον όρο ότι, υπολογιζόμενη σύμφωνα με το άρθρο 5, η εκτιμώμενη αξία του μέρους της σύμβασης που συνιστά σύμβαση καλυπτόμενη από την παρούσα οδηγία είναι ίση ή ανώτερη από το σχετικό όριο που προβλέπεται στο άρθρο 4.

[…]»

19 Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας τιτλοφορείται «Κατώτατα ποσά» και ορίζει στο πρώτο εδάφιό του τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία [ΦΠΑ] είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια:

[…]

β) 139 000 [ευρώ] για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές· σε περίπτωση που οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ανατίθενται από τις αναθέτουσες αρχές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, το εν λόγω κατώτατο όριο ισχύει μόνο για τις συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο παράρτημα III προϊόντα·

γ) 214 000 [ευρώ] για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές· […]

[…]».

20 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2014/24 καθορίζει τις «[α]ρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων».

21 Το άρθρο 23 της οδηγίας τιτλοφορείται «Ονοματολογίες» και προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οποιεσδήποτε αναφορές σε ονοματολογίες στο πλαίσιο διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων γίνονται με τη χρήση του “Κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV)”, όπως εγκρίθηκε με τον κανονισμό [2195/2002].»

22 Το άρθρο 51 της οδηγίας 2014/24 τιτλοφορείται «Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων», και ορίζει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, τα εξής:

«Οι προκηρύξεις και οι γνωστοποιήσεις που αναφέρονται στα άρθρα 48, 49 και 50 περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που προβλέπονται στο παράρτημα V υπό τη μορφή τυποποιημένων εντύπων, συμπεριλαμβανομένων και των τυποποιημένων εντύπων για τα διορθωτικά.»

23 Το παράρτημα V της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις και στις γνωστοποιήσεις», περιλαμβάνει το μέρος Γ, το οποίο αφορά τις «[π]ληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις δημόσιας σύμβασης (όπως αναφέρεται στο άρθρο 49)» και ορίζει τα εξής:

«[…]

7. Περιγραφή της σύμβασης: φύση και έκταση των έργων, φύση και ποσότητα ή αξία των προμηθειών, φύση και έκταση των υπηρεσιών. Εάν η σύμβαση υποδιαιρείται σε τμήματα, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται για κάθε τμήμα. Εάν συντρέχει περίπτωση, περιγραφή τυχόν επιλογών.

[…]»

24 Το άρθρο 58 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Κριτήρια επιλογής» και προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Τα κριτήρια επιλογής μπορεί να αφορούν:

α) την καταλληλότητα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας·

β) την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια·

γ) την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα.

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς ως απαιτήσεις συμμετοχής μόνο τα κριτήρια που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4. Οι αναθέτουσες αρχές περιορίζουν τις όποιες απαιτήσεις συμμετοχής σε εκείνες που είναι απαραίτητες ώστε να εξασφαλίζεται ότι ένας υποψήφιος ή προσφέρων διαθέτει τις εκ του νόμου απαιτούμενες προϋποθέσεις, τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες και την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα για την εκτέλεση της προς ανάθεση σύμβασης. Όλες οι απαιτήσεις σχετίζονται και είναι ανάλογες με το αντικείμενο της σύμβασης.

2. Όσον αφορά την καταλληλότητα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να είναι εγγεγραμμένοι σε ένα από τα επαγγελματικά ή εμπορικά μητρώα που τηρούνται στο κράτος μέλος εγκατάστασής τους, όπως περιγράφεται στο παράρτημα XI ή να ικανοποιούν οποιαδήποτε άλλη απαίτηση ορίζεται στο παράρτημα αυτό.

Στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων υπηρεσιών, εφόσον οι οικονομικοί φορείς πρέπει να διαθέτουν ειδική έγκριση ή να είναι μέλη συγκεκριμένου οργανισμού για να μπορούν να παράσχουν τη σχετική υπηρεσία στη χώρα καταγωγής τους, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να τους ζητεί να αποδείξουν ότι διαθέτουν την έγκριση αυτή ή ότι είναι μέλη του εν λόγω οργανισμού.»

25 Το παράρτημα XI της ίδιας οδηγίας φέρει τον τίτλο «Μητρώα» και προβλέπει τα εξής:

«Τα σχετικά επαγγελματικά και εμπορικά μητρώα καθώς και οι δηλώσεις και τα πιστοποιητικά που αντιστοιχούν σε κάθε κράτος μέλος είναι:

– […]

– στη Σλοβενία, το “sodni register” και το “obrtni register”,

– […]».

Ο εκτελεστικός κανονισμός 2015/1986

26 Το άρθρο 4 του εκτελεστικού κανονισμού 2015/1986 ορίζει τα εξής:

«Για τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων που αναφέρονται στα άρθρα 31, 32 και 43 της οδηγίας [2014/23], οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς χρησιμοποιούν τα τυποποιημένα έντυπα που παρατίθενται στα παραρτήματα XI, XVII, XX, XXI και XXII του παρόντος κανονισμού.»

27 Το τυποποιημένο έντυπο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙ, σημεία ΙΙ.1.1 έως ΙΙ.1.4, ΙΙ.2.1, ΙΙ.2.2 και ΙΙ.2.4, του κανονισμού αυτού επιβάλλει στην αναθέτουσα αρχή να διευκρινίζει, στην προκήρυξη σύμβασης, αντιστοίχως, τον τίτλο της σύμβασης, τον κωδικό κύριου λεξιλογίου CPV, το είδος της σύμβασης, μια σύντομη περιγραφή, τον/τους επιπλέον κωδικό (-ούς) CPV και την περιγραφή της σύμβασης.

28 Το παράρτημα XXI του εκτελεστικού κανονισμού περιέχει ένα τυποποιημένο έντυπο το οποίο αφορά την «[π]ροκήρυξη σύμβασης παραχώρησης», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/23, του οποίου το σημείο ΙΙΙ.1.1 έχει ως εξής:

«Άδεια άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για την εγγραφή σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο

Απαιτούνται κατάλογος και σύντομη περιγραφή των όρων, ένδειξη σχετικά με τις πληροφορίες και τεκμηρίωση».

Ο κανονισμός 2195/2002

29 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 3 του κανονισμού 2195/2002 αναφέρουν τα εξής:

«(1) Η χρησιμοποίηση διαφόρων ονοματολογιών εμποδίζει το άνοιγμα και τη διαφάνεια των ευρωπαϊκών δημοσίων συμβάσεων. Ο αντίκτυπός της στην ποιότητα και στις προθεσμίες δημοσίευσης των προσκλήσεων υποβολής προσφορών περιορίζει εκ των πραγμάτων την πρόσβαση των οικονομικών φορέων στις δημόσιες συμβάσεις.

[…]

(3) Είναι πλέον επιβεβλημένη η ενοποίηση, μέσω ενός ενιαίου συστήματος ταξινόμησης των δημοσίων συμβάσεων, των στοιχείων που χρησιμοποιούν οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς για την περιγραφή του αντικειμένου των συμβάσεων.»

30 Το άρθρο 1 του κανονισμού 2195/2002 ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Θεσπίζεται ενιαίο σύστημα ταξινόμησης των δημοσίων συμβάσεων, το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (Common Procurement Vocabulary – CPV).

2. Το κείμενο του CPV παρατίθεται στο παράρτημα Ι.»

Ο κανονισμός 1893/2006

31 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1893/2006 φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής» και ορίζει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει την κοινή στατιστική ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία στο εξής καλείται “NACE αναθ. 2”. Η ταξινόμηση αυτή διασφαλίζει τη συνάφεια των κοινοτικών στατιστικών με την οικονομική πραγματικότητα και αυξάνει τη συγκρισιμότητα μεταξύ των εθνικών, κοινοτικών και διεθνών ταξινομήσεων και κατά συνέπεια μεταξύ των εθνικών, των κοινοτικών και των διεθνών στατιστικών.

2. Ο παρών κανονισμός αφορά αποκλειστικά τη χρήση της ταξινόμησης για στατιστικούς σκοπούς.»

Το σλοβενικό δίκαιο

32 Ο Zakon o nekaterih koncesijskih pogodbah (νόμος σχετικά με ορισμένες συμβάσεις παραχώρησης) (Uradni list RS, αριθ. 9/2019), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, διέπει ορισμένες συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών εκτιμώμενης αξίας εκτός ΦΠΑ ανώτερης ή ίσης από την προβλεπόμενη στο άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

33 Το 2020, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα αποφάσισε να κινήσει διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης για τη δημιουργία και τη διαχείριση, εντός των ορίων του εν λόγω δήμου, υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων. Η συνολική αξία του έργου εκτιμήθηκε σε 14 989 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ, εκ των οποίων η χρηματοδοτική συνεισφορά του ιδιώτη εταίρου ανερχόταν σε 14 570 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ και η συνεισφορά του δήμου σε 36 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ.

34 Η χρηματοδοτική συνεισφορά του ιδιώτη εταίρου έπρεπε να αναλυθεί κατά τον ακόλουθο τρόπο: υφιστάμενος στόλος ηλεκτρικών οχημάτων: 5 000 000 ευρώ· υφιστάμενη τεχνολογία: 1 500 000 ευρώ· προσωπικό και ανάπτυξη: 1 400 000 ευρώ· αγορά νέων ηλεκτρικών οχημάτων κατά τη διάρκεια της παραχώρησης: 6 250 000 ευρώ· δημιουργία χώρων στάθμευσης: 180 000 ευρώ· εγκατάσταση σταθμών επαναφόρτισης: 240 000 ευρώ.

35 Τα σχετικά με το επίμαχο έργο έγγραφα χρησιμοποιούν τον κωδικό κύριου λεξιλογίου CPV 60100000. Επιπλέον, σύμφωνα με τις «Συνεισφορές του παραχωρούντος και του παραχωρησιούχου», προβλέπεται ότι «[τ]ο προϊόν των τελών για τους χώρους στάθμευσης και τους σταθμούς επαναφόρτισης καθώς και το προϊόν των τελών στάθμευσης πρέπει να θεωρούνται ως η συνεισφορά του παραχωρούντος για την υλοποίηση του σχεδίου».

36 Επιπροσθέτως, στις «Οδηγίες για την υποβολή προσφοράς», ο Δήμος της Λιουμπλιάνα ανέφερε, προκειμένου να περιγράψει το «αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης», ότι η υλοποίηση του σχεδίου δημιουργίας και διαχείρισης δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων καλύπτει:

«α) την πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων για τη δημιουργία ενός δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων εντός των ορίων του [Δήμου της Λιουμπλιάνα], το οποίο περιλαμβάνει:

– την σύσταση κονδυλίου τουλάχιστον 200 ηλεκτρικών οχημάτων για τη δημιουργία δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων […],

– την κατασκευή δημόσιου δικτύου θέσεων για τον δανεισμό των οχημάτων και κέντρων επαναφόρτισης για την εκ νέου φόρτιση των ηλεκτρικών οχημάτων […],

– τη δημιουργία μιας σύγχρονης και φιλικής για τον χρήστη λύσης για την παροχή υπηρεσιών ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων,

β) την παροχή της υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων […], συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός κεντρικού συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων που επιτρέπει την εποπτεία του έργου και ιδίως:

– την υποχρέωση εξασφάλισης και διαχείρισης ενός στόλου οχημάτων σε άριστη κατάσταση λειτουργίας όπερ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τακτική συντήρηση και επισκευές, ιδίως σε περίπτωση τροχαίων ατυχημάτων, καθώς και την ταξινόμηση, την ασφάλιση και άλλες λειτουργικές δαπάνες για την ομαλή χρήση των οχημάτων. […] Ο παραχωρησιούχος αναλαμβάνει επιπλέον την υποχρέωση να εκσυγχρονίζει τακτικά τον στόλο των οχημάτων με συχνότητα που καθορίζεται στη σύμβαση,

– την υποχρέωση εξασφάλισης και διαχείρισης δικτύου χώρων ενοικίασης και σταθμών επαναφόρτισης των ηλεκτρικών οχημάτων, την υποχρέωση τακτικής συντήρησής τους, καθώς και την υποχρέωση παροχής λειτουργικών σταθμών επαναφόρτισης, υπό τις προϋποθέσεις και σύμφωνα με το καθεστώς που θα καθοριστεί στο πλαίσιο της σύμβασης,

– τη δημιουργία κατάλληλου συστήματος υποστήριξης των χρηστών.

[…]

Κύριες υποχρεώσεις του παραχωρησιούχου:

– […]

– ο παραχωρησιούχος αναλαμβάνει κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει η σύμβαση όλους τους τεχνικούς, τεχνολογικούς και οικονομικούς κινδύνους για την εφαρμογή των επενδυτικών και άλλων μέτρων, καθώς και για την παροχή της υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου σχετικά με την αποδοτικότητα των πραγματοποιούμενων επενδύσεων. Ο παραχωρησιούχος αναλαμβάνει επίσης τον κίνδυνο σχετικά με την προσβασιμότητα και τη διαθεσιμότητα του δημιουργηθέντος συστήματος καθώς και τον κίνδυνο που συνδέεται με τη ζήτηση·

– […]».

37 Από τις οδηγίες αυτές προκύπτει επίσης ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη σχέδιο αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως με την υιοθέτηση λύσεων βιώσιμης κινητικότητας. Τέλος, οι εν λόγω οδηγίες προβλέπουν, ως «λόγους αποκλεισμού», την υποχρέωση του υποψηφίου να είναι εγγεγραμμένος, σε μητρώο προκειμένου να ασκήσει τη δραστηριότητα 77.110 (Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων) (στο εξής: δραστηριότητα 77.110), κατά την εθνική τυποποιημένη ταξινόμηση των δραστηριοτήτων, υπό τη διευκρίνιση ότι, σε περίπτωση υποβολής προσφοράς από σύμπραξη, η προϋπόθεση πρέπει να πληρούται από όλα τα μέλη της.

38 Στις 17, 18 και 19 Φεβρουαρίου 2021, η Sharengo έθεσε, μέσω της πύλης δημοσίων συμβάσεων, διάφορες ερωτήσεις σχετικά με την προκήρυξη του διαγωνισμού και επισήμανε ότι ορισμένες απαιτήσεις του Δήμου της Λιουμπλιάνα δεν ήταν σύμφωνες με τη σλοβενική νομοθεσία περί συμπράξεων δημοσίων και ιδιωτικών φορέων καθώς και με τη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων.

39 Από τις 19 Φεβρουαρίου 2021, και επομένως πριν από τη λήξη της προθεσμίας που ο δήμος είχε στη διάθεσή του προκειμένου να απαντήσει στις εν λόγω ερωτήσεις, η Sharengo υπέβαλε αίτηση επανεξέτασης ενώπιον του εν λόγω δήμου. Υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι, εφόσον το αντικείμενο της σύμβασης περιλαμβάνει την πραγματοποίηση επενδύσεων που δεν συνδέονται άμεσα με την ενοικίαση και την κοινή χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων, η απαίτηση να εγγράφονται σε μητρώο όλοι οι συμπράττοντες για τη δραστηριότητα 77.110 ήταν δυσανάλογη και εισήγαγε δυσμενείς διακρίσεις. Κατά την άποψή της, μια τέτοια απαίτηση περιορίζει τον ανταγωνισμό και παρακωλύει τη συνεργασία με επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην αλλοδαπή. Ως εκ τούτου, η Sharengo ζήτησε την ακύρωση διαφόρων προϋποθέσεων, κριτηρίων και απαιτήσεων και, επικουρικώς, την ακύρωση του συνόλου της διαδικασίας του διαγωνισμού.

40 Με απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα απέρριψε την εν λόγω αίτηση επανεξέτασης λόγω του πρόωρου χαρακτήρα της.

41 Ωστόσο, κατόπιν των ερωτήσεων της Sharengo, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα διευκρίνισε ότι η απαίτηση εγγραφής για τη δραστηριότητα 77.110 πρέπει να πληρούται από τον υποψήφιο και ότι, σε περίπτωση προσφοράς που υποβάλλεται από σύμπραξη, η εν λόγω απαίτηση πρέπει να πληρούται από καθένα από τα μέλη της, διότι η σύναψη της σύμβασης σύμπραξης συνεπάγεται εις ολόκληρον και αλληλέγγυα ευθύνη των μελών αυτών. Αντιθέτως, οι λοιποί οικονομικοί φορείς που εμπλέκονται στη δήλωση του υποψηφίου δεν χρειάζεται να πληρούν αυτήν την προϋπόθεση. Επιπλέον, αν οι οικονομικοί φορείς δεν είναι εγγεγραμμένοι στο εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, ο παραχωρών πρέπει να λάβει υπόψη την ταξινόμηση η οποία, σύμφωνα με την περιγραφή του, αντιστοιχεί στο αντικείμενο της σύμβασης.

42 Κατόπιν της απόρριψης της αίτησης επανεξέτασης της Sharengo, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα ήταν υποχρεωμένος να τη διαβιβάσει προς εξέταση στην Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil (εθνική επιτροπή ελέγχου των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, Σλοβενία), όπως και έπραξε στις 8 Μαρτίου 2021.

43 Κατόπιν προσκλήσεως της ως άνω επιτροπής, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα επισήμανε, με έγγραφο της 7ης Απριλίου 2021, πρώτον, ότι ο νόμος περί ορισμένων συμβάσεων παραχώρησης δεν εφαρμοζόταν διότι δεν είχε συμπληρωθεί το κατώτατο όριο για την εφαρμογή του, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της παραχώρησης ανερχόταν σε 3 108 103 ευρώ εκτός ΦΠΑ. Επιπλέον, επισήμανε ότι ο δήμος δεν καταβάλλει άμεσα αντίτιμο για την εκμετάλλευση της παραχώρησης. Συγκεκριμένα, πρέπει, αφενός, να παραιτηθεί από τα δικαιώματα στάθμευσης επί των σχετικών χώρων στάθμευσης που θα χρησιμοποιηθούν για την επίμαχη στην κύρια δίκη υπηρεσία, το ποσό των οποίων ανέρχεται σε 3 430 328 ευρώ εκτός ΦΠΑ, και, αφετέρου, να αναλάβει τα έξοδα της τακτικής συντήρησης των χώρων αυτών, με εκτιμώμενη αξία έως 84 375 ευρώ εκτός ΦΠΑ. Τέλος, ο δήμος εισπράττει τα έσοδα από τα ετήσια τέλη για τους χώρους στάθμευσης, εκτιμώμενης αξίας έως 345 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ, καθώς και τα έσοδα από τα τέλη για τα έξοδα επαναφόρτισης εκτιμώμενης αξίας 62 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ. Δεύτερον, σκοπός του Δήμου της Λιουμπλιάνα είναι η δημιουργία υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων και όχι η αγορά εμπορεύματος. Τρίτον, ο δήμος αυτός εκτίμησε, λαμβανομένης υπόψη της προβλεπόμενης κατανομής των κινδύνων, ότι ο επιλεγείς κωδικός CPV, ο οποίος αφορά την ενοικίαση αγαθών, μπορεί να είναι παραπλανητικός. Συγκεκριμένα, ένα σύστημα κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων βαίνει πέραν της απλής ενοικίασης ηλεκτρικού οχήματος και περιλαμβάνει πλήρη υπηρεσία λειτουργίας ενός συστήματος κοινής χρήσης η οποία είναι, ως προς το περιεχόμενό της και εννοιολογικά, ευρύτερη από την απλή ενοικίαση οχήματος.

44 Προκαταρκτικώς, η Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil (εθνική επιτροπή ελέγχου των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων) υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο της αναγνώρισε την ιδιότητα του «εθνικού δικαστηρίου», κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, με τις αποφάσεις της 8ης Ιουνίου 2017, Medisanus (C-296/15, EU:C:2017:431, σκέψεις 34 έως 38), και της 10ης Σεπτεμβρίου 2020, Tax-Fin-Lex (C-367/19, EU:C:2020:685). Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι, όταν η αίτηση επανεξέτασης αφορά, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, την τυποποίηση προδιαγραφών, η οποία καλύπτει, πέραν της συγγραφής υποχρεώσεων αυτής καθεαυτήν, και τα έγγραφα σχετικά με την ανάθεση της σύμβασης ή της παραχώρησης, αποφαίνεται ως «εθνικό δικαστήριο του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου», κατά την έννοια του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

45 Εν προκειμένω, η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου να επιλύσει τη διαφορά της κύριας δίκης εξαρτάται από το αν η μελλοντική συμβατική σχέση μεταξύ του δήμου και του οικονομικού φορέα μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών», κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23, ή ως «δημόσια σύμβαση», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 5, της οδηγίας 2014/24.

46 Υπό το πρίσμα αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι αντιμετωπίζει δυσχέρειες σε τρία σημεία κατά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

47 Πρώτον, διερωτάται σχετικά με τον τρόπο καθορισμού της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών. Επισημαίνει, συναφώς, ότι ο Δήμος της Λιουμπλιάνα εκτίμησε ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά του ιδιώτη εταίρου ανέρχεται σε 14 570 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ, ενώ η δική του συνεισφορά σε 36 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή είναι εσφαλμένη, καθόσον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, ο δήμος δέχθηκε ότι η συνεισφορά του ανέρχεται σε 3 108 103 ευρώ εκτός ΦΠΑ. Κατά συνέπεια, η επένδυση εκ μέρους του εν λόγω δήμου υπερβαίνει τα κατώτατα όρια που προβλέπει το άρθρο 4, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας 2014/24, αλλά όχι το κατώτατο όριο των 5 350 000 ευρώ που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23.

48 Τούτου λεχθέντος, δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της χρηματοδοτικής συνεισφοράς του ιδιώτη εταίρου ανέρχεται σε 14 570 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ, είναι εύλογο ότι τα έσοδα του τελευταίου, ο οποίος επιδιώκει να αποκομίσει κέρδος από την υλοποίηση του έργου, ανέρχονται τουλάχιστον σε 14 977 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ, προκειμένου να καλυφθούν όλες οι επενδύσεις και να καταβληθούν τα ετήσια τέλη για τις θέσεις στάθμευσης και τους σταθμούς επαναφόρτισης. Στην περίπτωση αυτή, ακόμη και αν έπρεπε να εξαιρεθεί από τον υπολογισμό αυτό η επένδυση των 5 000 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ στον υφιστάμενο στόλο ηλεκτρικών οχημάτων, η συνεισφορά του ιδιώτη εταίρου θα παρέμενε ανώτερη του κατώτατου ορίου των 5 350 000 ευρώ εκτός ΦΠΑ.

49 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αφενός, αν σκοπός του επίμαχου στην κύρια δίκη έργου είναι η παροχή προμηθειών στον Δήμο της Λιουμπλιάνα ή η ανάθεση στον αντισυμβαλλόμενο του εν λόγω δήμου της παροχής και διαχείρισης υπηρεσιών και, αφετέρου, αν ο κωδικός CPV που επέλεξε η αναθέτουσα αρχή στα έγγραφα της σύμβασης ή της παραχώρησης μπορεί να επηρεάσει τον χαρακτηρισμό μιας σύμβασης.

50 Δεδομένου ότι η μελλοντική συμβατική σχέση μεταξύ του δήμου και του οικονομικού φορέα φαίνεται να περιλαμβάνει τόσο στοιχεία δημόσιας σύμβασης προμηθειών κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 8, της οδηγίας 2014/24 όσο και στοιχεία σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας

2014/23, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η μελλοντική αυτή συμβατική σχέση πρέπει να χαρακτηριστεί ως «μεικτή σύμβαση», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/24.

51 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον έχει ο Δήμος της Λιουμπλιάνα τη δυνατότητα να απαιτεί από καθένα από τα μέλη της σύμπραξης να πληροί την προϋπόθεση εγγραφής σε μητρώο για τη δραστηριότητα 77.110, χωρίς να παραβαίνει το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23 ή το άρθρο 58, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/24, σε συνδυασμό με τις αρχές της αναλογικότητας, της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Η απαίτηση αυτή έχει ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, ένας επιχειρηματίας να μην μπορεί να προβεί σε έναρξη της δραστηριότητάς του παρά μόνον αφού εγγραφεί ενώπιον της Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (υπηρεσίας της Δημοκρατίας της Σλοβενίας επιφορτισμένης με τη διαχείριση των δημοσίων μητρώων και των συναφών υπηρεσιών) στο εμπορικό μητρώο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας.

52 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι, ενώ το άρθρο 58, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/24 παρέχει στην αναθέτουσα αρχή τη δυνατότητα να απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς να είναι εγγεγραμμένοι σε ένα από τα επαγγελματικά και εμπορικά μητρώα που τηρούνται εντός του κράτους μέλους εγκατάστασης, η έννοια της «επαγγελματικής δραστηριότητας» δεν εμφανίζεται στην οδηγία 2014/23. Η σιωπή του άρθρου 38, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας θα μπορούσε να ερμηνευθεί περισσότερο ως απαγόρευση στην αναθέτουσα αρχή να θέτει προϋπόθεση σχετικά με την επαγγελματική δραστηριότητα παρά ως σιωπηρή έγκριση για την απαίτηση μιας τέτοιας προϋπόθεσης. Η τελευταία ερμηνεία φαίνεται εξάλλου να επιβεβαιώνεται από το σημείο 7, στοιχείο γ′, του παραρτήματος V της εν λόγω οδηγίας, καθώς και από το σημείο III.1.1 του παραρτήματος XXI του εκτελεστικού κανονισμού 2015/1986.

53 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί επίσης ότι ο Δήμος της Λιουμπλιάνα δεν απαιτούσε να πληρούται η προϋπόθεση συμμετοχής που συνδέεται με την «επαγγελματική δραστηριότητα» από τους οικονομικούς φορείς που τελούν σε σχέση εξαρτήσεως, όπως οι υπεργολάβοι, αλλά μόνον από τους οικονομικούς φορείς που βρίσκονται σε σχέση συντονισμού με τους λοιπούς οικονομικούς φορείς, όπως τα μέλη μιας ομάδας οικονομικών φορέων, για τον λόγο ότι τα μέλη αυτά δεσμεύονται από την εις ολόκληρον και αλληλέγγυα ευθύνη. Ωστόσο, μια τέτοια απαίτηση είναι αποτρεπτική για τους οικονομικούς φορείς που δεν είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα για την άσκηση της δραστηριότητας 77.110 ή των ισοδύναμων δραστηριοτήτων της κλάσεως 77.11 της ταξινόμησης NACE αναθ. 2, κατά την έννοια του κανονισμού 1893/2006, αλλά επιθυμούν να συνεργαστούν με έναν ή περισσότερους άλλους οικονομικούς φορείς που έχουν άδεια ασκήσεως της εν λόγω δραστηριότητας.

54 Στο πλαίσιο αυτό, η Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil (εθνική επιτροπή ελέγχου των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν της διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, διευκρινίζοντας ότι το δεύτερο έως το έβδομο ερώτημα στηρίζονται στην παραδοχή ότι στη διαφορά της κύριας δίκης έχει εφαρμογή η οδηγία 2014/23 και ότι το όγδοο, το δέκατο και το ενδέκατο ερώτημα τίθενται μόνον επικουρικώς, για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι στη διαφορά της κύριας δίκης έχει εφαρμογή η οδηγία 2014/24:

«1) Έχει ο κανονισμός [2195/2002] την έννοια ότι η ενοικίαση μηχανοκίνητων οχημάτων για τη μεταφορά επιβατών χωρίς οδηγό δεν εμπίπτει στην ομάδα 601 του κοινού λεξιλογίου CPV αλλά στην ομάδα 341 του κοινού λεξιλογίου CPV, με την προσθήκη του κωδικού PA01-7 Μίσθωση του συμπληρωματικού λεξιλογίου CPV, προς συμπλήρωση της περιγραφής, και

δεν ασκεί επιρροή ο κωδικός PB04-7 Χωρίς οδηγό του συμπληρωματικού λεξιλογίου CPV, οπότε από τη συνδυασμένη ανάγνωση των κωδικών της ομάδας 341 του κοινού λεξιλογίου CPV με τον κωδικό PA01-7 Μίσθωση του συμπληρωματικού λεξιλογίου CPV προκύπτει ότι η ενοικίαση επιβατικών αυτοκινήτων χωρίς οδηγό πρέπει να θεωρείται δημόσια σύμβαση προμήθειας και όχι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, και κατά συνέπεια, αν το κύριο στοιχείο της επένδυσης του οικονομικού φορέα για την υλοποίηση του σχεδίου δημιουργίας δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων συνίσταται στην προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων και η επένδυση αυτή είναι μεγαλύτερη από την επένδυση της αναθέτουσας αρχής για την εκτέλεση του έργου, προκύπτει ότι δεν πληρούται το στοιχείο "υπηρεσίες" του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας [2014/23] και, ως εκ τούτου, η σύμβαση για την εκτέλεση του εν λόγω έργου δεν αποτελεί σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23;

2) Έχει ο όρος "παροχή και διαχείριση υπηρεσιών" του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 την έννοια ότι:
   α) ο όρος "παροχή υπηρεσιών" του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 έχει την ίδια έννοια με τον όρο "παροχή υπηρεσιών" του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 9, της οδηγίας [2014/24] οπότε ο όρος "παροχή υπηρεσιών" του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 σημαίνει ότι, σε περίπτωση δημιουργίας δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, ο οικονομικός φορέας παρέχει υπηρεσίες σχετικές με την ενοικίαση και την κοινή χρήση ηλεκτρικών οχημάτων και ασκεί δραστηριότητες πέραν της ενοικίασης και της κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων,

   και

   β) ο όρος "διαχείριση υπηρεσιών" του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 σημαίνει ότι ένας οικονομικός φορέας ασκεί το κατά το άρθρο αυτό "δικαίωμα εκμετάλλευσης των υπηρεσιών" προκειμένου η εκμετάλλευση αυτή να αποφέρει έσοδα, οπότε ο ως άνω όρος "διαχείριση υπηρεσιών" σημαίνει ότι, στην περίπτωση της δημιουργίας δημόσιου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, ένας οικονομικός φορέας, λόγω της παροχής υπηρεσιών που εμπίπτουν στην ενοικίαση και την κοινή χρήση ηλεκτρικών οχημάτων και της άσκησης δραστηριοτήτων πέραν της ενοικίασης και της κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, δικαιούται να απαιτεί από τους χρήστες πληρωμή για την παροχή των υπηρεσιών και δεν υποχρεούται να καταβάλλει τέλη στάθμευσης στον δήμο ούτε τις δαπάνες τακτικής συντήρησης των χώρων στάθμευσης και, επομένως, είναι θεμιτό να πραγματοποιεί έσοδα επ' αυτής της βάσεως;

3) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο όρος "συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, όπως υπολογίζεται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, σε αντάλλαγμα για τα έργα και τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης", ο οποίος χρησιμοποιείται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/23, έχει την έννοια ότι ο "συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου" περιλαμβάνει επίσης τις πληρωμές που πραγματοποιούν οι χρήστες προς τον ίδιο τον παραχωρησιούχο και, κατά συνέπεια, αποτελούν επίσης το "[αντάλλαγμα] για […] τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης";

4) Έχει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23 την έννοια ότι η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή όταν η αξία των επενδύσεων ή η αξία των επενδύσεων και των δαπανών στις οποίες υποβάλλεται ο οικονομικός φορέας στο πλαίσιο σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών ή στις οποίες υποβάλλεται ο οικονομικός φορέας και η αναθέτουσα αρχή στο πλαίσιο σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών υπερβαίνει (προδήλως) το ποσό των 5 350 000 ευρώ, εκτός ΦΠΑ;

5) Έχει το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23 την έννοια ότι επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να επιβάλει προϋπόθεση συμμετοχής που σχετίζεται με την επαγγελματική δραστηριότητα και να απαιτήσει από τους οικονομικούς φορείς να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι πληρούν την προϋπόθεση αυτή, σύμφωνα και με τον εκτελεστικό κανονισμό [2015/1986] ο οποίος προβλέπει, στο παράρτημα XXI, τη γνωστοποίηση προκήρυξης σύμβασης παραχώρησης (τυποποιημένο έντυπο 24), η οποία περιλαμβάνει επίσης το Τμήμα III.1.1 Άδεια άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για την εγγραφή σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο;

6) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πέμπτο ερώτημα, έχει το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, την έννοια ότι, για τον καθορισμό της σχετικής με την επαγγελματική δραστηριότητα προϋπόθεσης συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να στηριχθεί στον εθνικό αριθμό NACE 77.110 για την περιγραφή της δραστηριότητας Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων, ο οποίος έχει την ίδια σημασία με τα οριζόμενα από τον κανονισμό [1893/2006] στο παράρτημα I, NACE αναθ. 2, τάξη 77.11, Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων;

7) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πέμπτο ερώτημα, έχει το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, ιδίως όσον αφορά την απαίτηση της αναλογικότητας, σε συνδυασμό με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή δύναται να απαιτήσει να πληρούται από καθέναν από τα μέλη της σύμπραξης η προϋπόθεση σχετικά με την καταχώριση της άσκησης της δραστηριότητας ενοικίασης και εκμίσθωσης αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων;

8) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 8, της οδηγίας 2014/24 την έννοια ότι πρόκειται για δημόσια σύμβαση προμηθειών όταν (σε συνάρτηση με την αξία της επένδυσης του οικονομικού φορέα) το ουσιώδες μέρος της μελλοντικής συμβατικής σχέσης μεταξύ του δήμου και του οικονομικού φορέα σχετίζεται με την ενοικίαση και την κοινή χρήση ηλεκτρικών οχημάτων που προορίζονται για τους χρήστες δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, στο πλαίσιο του οποίου ο δήμος δεν επενδύει απευθείας στην υλοποίηση του σχεδίου δημιουργίας δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων μέσω της καταβολής χρημάτων στον οικονομικό φορέα, αλλά εμμέσως, ήτοι μέσω της παραίτησης από τα τέλη στάθμευσης για χρονικό διάστημα 20 ετών και αναλαμβάνοντας την τακτική συντήρηση των χώρων στάθμευσης, και η αξία της επένδυσης αυτής υπερβαίνει συνολικά την αξία που προβλέπεται στο άρθρο 4, στοιχείο β′ ή γ′, της οδηγίας [2014/24], εντούτοις η εν λόγω επένδυση του δήμου είναι (ουσιωδώς) χαμηλότερη από τη συνολική επένδυση του οικονομικού φορέα στο σχέδιο δημιουργίας δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών αυτοκινήτων, αλλά και από την επένδυση του οικονομικού φορέα στο τμήμα του σχεδίου που αφορά τα

ηλεκτρικά οχήματα, ανεξαρτήτως του αν οι χρήστες θα πληρώνουν τον οικονομικό φορέα για τη χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων και του ότι εξαρτάται από τη ζήτηση των χρηστών το κατά πόσον ο οικονομικός φορέας θα καταφέρει να αποκομίσει έσοδα τέτοια που να αποδεικνύουν την οικονομική επιτυχία της δημιουργίας δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, για τον λόγο δε αυτό, ο οικονομικός φορέας φέρει τον λειτουργικό κίνδυνο της υλοποίησης του έργου, γεγονός το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό της παραχώρησης υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23, και όχι της δημόσιας σύμβασης κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 5, της οδηγίας 2014/24;

9) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/24 την έννοια ότι αποτελεί τη νομική βάση για την εφαρμογή του καθεστώτος που προβλέπει η εν λόγω οδηγία για την ανάθεση μελλοντικής σύμβασης μεταξύ του δήμου και του οικονομικού φορέα για το σχέδιο δημιουργίας δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, στο μέτρο που η σύμβαση αυτή πρέπει να θεωρηθεί μεικτή σύμβαση περιλαμβάνουσα στοιχεία δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών και παραχώρησης υπηρεσιών, δεδομένου ότι η αξία της επένδυσης του δήμου για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού υπερβαίνει την αξία που προβλέπεται στο άρθρο 4, στοιχείο γ′, της οδηγίας [2014/24];

10) Έχει το άρθρο 58, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/24, σε συνδυασμό με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας την έννοια ότι, για τον καθορισμό της σχετικής με την επαγγελματική δραστηριότητα προϋπόθεσης συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να στηριχθεί στον εθνικό αριθμό NACE 77.110 για την περιγραφή της δραστηριότητας Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων, που έχει την ίδια σημασία με τα οριζόμενα από τον κανονισμό 1893/2006, στο παράρτημα I, NACE αναθ. 2, τάξη 77.11, Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων;

11) Έχουν το άρθρο 58, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24, ιδίως όσον αφορά την απαίτηση περί αναλογικότητας, και το άρθρο 58, παράγραφος 2, της αυτής οδηγίας, σε συνδυασμό με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της αναλογικότητας, για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της αυτής οδηγίας, την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή δύναται να απαιτήσει να πληρούται από καθέναν από τους εταίρους η προϋπόθεση σχετικά με την καταχώριση της άσκησης της δραστηριότητας Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου, του δεύτερου, του όγδοου και του ένατου προδικαστικού ερωτήματος

55 Με το πρώτο, το δεύτερο, το όγδοο και το ένατο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ’ ουσίαν, αν το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 έχει την έννοια ότι η πράξη με την οποία η αναθέτουσα αρχή προτίθεται να αναθέσει τη δημιουργία και τη διαχείριση υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων σε οικονομικό φορέα του οποίου η χρηματοδοτική συνεισφορά αποβλέπει κυρίως στην απόκτηση των εν λόγω οχημάτων και στο πλαίσιο της οποίας τα έσοδα του οικονομικού φορέα θα προέρχονται ουσιαστικά από τα τέλη που θα καταβάλλουν οι χρήστες της υπηρεσίας συνιστά «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών».

56 Με τα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις ως προς τη διάκριση μεταξύ των εννοιών της σύμβασης παραχώρησης και της δημόσιας σύμβασης, δεδομένου ότι τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής τους ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται. Αυτός είναι, εξάλλου, ένας από τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2014/23, η αιτιολογική σκέψη 18 της οποίας αναφέρει ότι αποσκοπεί στην αποσαφήνιση του ορισμού της παραχώρησης.

57 Συναφώς, τόσο η έννοια της «δημόσιας σύμβασης», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 5, της οδηγίας 2014/24, όσο και η έννοια της «σύμβασης παραχώρησης», κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23, αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του δικαίου της Ένωσης και πρέπει, ως εκ τούτου, να ερμηνεύονται ομοιόμορφα εντός της Ένωσης. Συνεπώς, ο νομικός χαρακτηρισμός που δίνεται σε μια σύμβαση από το δίκαιο ενός κράτους μέλους δεν είναι κρίσιμος όταν πρόκειται να κριθεί αν μια σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της μιας ή της άλλης οδηγίας και το ζήτημα αν μια σύμβαση πρέπει να χαρακτηριστεί ως παραχώρηση υπηρεσιών ή ως δημόσια σύμβαση υπηρεσιών πρέπει να επιλύεται με γνώμονα μόνον το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 2007, Auroux κ.λπ., C-220/05, EU:C:2007:31, σκέψη 40, της 18ης Ιουλίου 2007, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-382/05, EU:C:2007:445, σκέψη 31, καθώς και της 10ης Νοεμβρίου 2011, Norma-A και Dekom, C-348/10, EU:C:2011:721, σκέψη 40).

58 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 5, της οδηγίας 2014/24 ορίζει ότι ως «δημόσιες συμβάσεις» νοούνται «οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή περισσότερων αναθετουσών αρχών και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών». Επιπροσθέτως, το άρθρο 1, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας προβλέπει ότι «[δ]ιαδικασία σύναψης σύμβασης ή σύμβαση κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας είναι η απόκτηση, μέσω δημόσιας σύμβασης, από μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές, έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς που επιλέγονται από τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως του κατά πόσον τα έργα, οι προμήθειες ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος».

59 Όσον αφορά την έννοια της «σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών», το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23 την ορίζει ως «η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την παροχή και διαχείριση υπηρεσιών άλλων από την εκτέλεση έργων που αναφέρεται στο σημείο α) σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για αυτή συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των υπηρεσιών οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με καταβολή πληρωμής». Ως εκ τούτου, και όπως προσδιορίζεται στο δεύτερο εδάφιο του ίδιου σημείου, «[η] ανάθεση σύμβασης παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών συνεπάγεται τη μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από την εκμετάλλευση των εν λόγω έργων ή υπηρεσιών και ο οποίος συμπεριλαμβάνει κίνδυνο ζήτησης ή προσφοράς ή αμφοτέρων. Ο παραχωρησιούχος θεωρείται ότι αναλαμβάνει λειτουργικό κίνδυνο όταν, υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας, δεν υπάρχει εγγύηση για την απόσβεση της επένδυσης ή των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Το τμήμα του κινδύνου που μεταβιβάζεται στον παραχωρησιούχο περιλαμβάνει την πραγματική έκθεση στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, που συνεπάγεται ότι οιαδήποτε πιθανή εκτιμώμενη απώλεια του παραχωρησιούχου δεν πρέπει να είναι απλώς ονομαστική ή αμελητέα».

60 Από τη σύγκριση των ορισμών αυτών προκύπτει ότι η σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών διακρίνεται από τη δημόσια σύμβαση λόγω της παροχής στον παραχωρησιούχο του δικαιώματος, ενδεχομένως σε συνδυασμό με καταβολή αμοιβής, εκμεταλλεύσεως των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης, ενώ ο παραχωρησιούχος έχει, στο πλαίσιο της συναπτόμενης σύμβασης, ορισμένη οικονομική ελευθερία ως προς τον προσδιορισμό των όρων εκμεταλλεύσεως των υπηρεσιών που του παραχωρούνται, αναλαμβάνοντας παράλληλα τον κίνδυνο που συνδέεται με την εκμετάλλευση των υπηρεσιών αυτών (πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 2016, Promoimpresa κ.λπ., C-458/14 και C-67/15, EU:C:2016:558, σκέψη 46).

61 Ως εκ τούτου, υπό την επιφύλαξη που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23 ότι η εκτιμώμενη αξία μιας σύμβασης παραχώρησης δεν υπολείπεται των κατώτατων ορίων που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, η μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο μόνον του κινδύνου που συνδέεται με την εκμετάλλευση υπηρεσιών αρκεί για να χαρακτηριστεί ως σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας. Συναφώς, είναι αδιάφορο αν η χρηματοδοτική συνεισφορά του οικονομικού φορέα είναι διαφορετική σε σχέση με εκείνη της αναθέτουσας αρχής.

62 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα ουδόλως επιδιώκει να προστατεύσει τον παραχωρησιούχο από κάθε κίνδυνο απωλειών. Βεβαίως, ο δήμος αυτός επισήμανε, αφενός, ότι παραιτείται από το δικαίωμα είσπραξης του ποσού που αντιστοιχεί στα τέλη στάθμευσης στους σχετικούς χώρους που θα χρησιμοποιηθούν για την υπηρεσία ενοικίασης και κοινής χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων και, αφετέρου, ότι αναλαμβάνει τις δαπάνες τακτικής συντήρησης των θέσεων στάθμευσης που έχουν τεθεί στη διάθεση του οικονομικού φορέα.

63 Τούτου δοθέντος, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η συνεισφορά της αναθέτουσας αρχής για την οποία έγινε λόγος στην προηγούμενη σκέψη δεν μπορεί να περιορίσει τον επιχειρηματικό κίνδυνο για τον οικονομικό φορέα. Επομένως, ο τελευταίος θα μπορέσει να αποσβέσει τις πραγματοποιηθείσες επενδύσεις και τις δαπάνες που θα προκύψουν κατά την εκμετάλλευση της επίμαχης στην κύρια δίκη υπηρεσίας μόνον αν αποκομίσει σημαντικά έσοδα από την καταβολή τελών εκ μέρους των χρηστών της υπηρεσίας.

64 Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά του οικονομικού φορέα αποβλέπει κυρίως στην απόκτηση ηλεκτρικών οχημάτων δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να θεωρηθεί το έργο δημιουργίας δημοσίου συστήματος ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, το οποίο σχεδίασε ο Δήμος της Λιουμπλιάνα, ως «μεικτή σύμβαση», κατά την έννοια του άρθρου 20 της οδηγίας 2014/23.

65 Βεβαίως, το άρθρο 20, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, προβλέπει ότι, σε περίπτωση μεικτών συμβάσεων που περιλαμβάνουν τόσο στοιχεία συμβάσεων παραχώρησης όσο και στοιχεία δημόσιων συμβάσεων που καλύπτονται από την οδηγία 2014/24, η μεικτή σύμβαση ανατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2014/24. Εντούτοις, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 20, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/23, πρέπει να αποδειχθεί η ύπαρξη δημόσιας σύμβασης, κατά την έννοια της οδηγίας 2014/24.

66 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24 προκύπτει ότι η διαδικασία σύναψης σύμβασης αποσκοπεί στην «απόκτηση, μέσω δημόσιας σύμβασης, από μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές, έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών». Όσον αφορά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 8, της ίδιας οδηγίας, οι «δημόσιες

συμβάσεις προμηθειών» ορίζονται ως «οι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-αγορά, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων».

67 Επομένως, η αναθέτουσα αρχή που διοργανώνει δημόσια σύμβαση προμηθειών αποσκοπεί η ίδια στην αποκόμιση οφέλους από τα προϊόντα που αγόρασε, χρησιμοποίησε δυνάμει χρηματοδοτικής μίσθωσης ή ενοικίασε.

68 Εν προκειμένω όμως δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Πράγματι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, στη διαφορά της κύριας δίκης, ο Δήμος της Λιουμπλιάνα δεν επιθυμεί να αγοράσει προς όφελός του ηλεκτρικά οχήματα. Αντιθέτως, προτίθεται να αναθέσει σε οικονομικό φορέα την εκμετάλλευση υπηρεσίας που παρέχει σε τρίτους τη δυνατότητα να ενοικιάζουν οχήματα, χωρίς ο δήμος αυτός να επιδιώκει να αναλάβει ο ίδιος την εν λόγω υπηρεσία ή να ενοικιάσει τα οχήματα για δική του χρήση. Γενικότερα, όπως προκύπτει από τις οδηγίες περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, το σύστημα αυτό έχει ως σκοπό να συμβάλει στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλεί η κυκλοφορία αυτοκινήτων και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου της Λιουμπλιάνα, υιοθετώντας, μεταξύ άλλων, την ιδέα της βιώσιμης κινητικότητας. Επιπλέον, στο μέτρο κατά το οποίο τα ηλεκτρικά οχήματα φαίνονται άρρηκτα συνδεδεμένα με την παραχώρηση υπηρεσιών αυτή καθεαυτήν, από το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/23 προκύπτει ότι τα οχήματα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως παρεπόμενες προμήθειες των παραχωρούμενων υπηρεσιών.

69 Υπό τις συνθήκες αυτές και υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται δημόσια σύμβαση προμηθειών, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 8, της οδηγίας 2014/24.

70 Τέλος, επισημαίνεται ότι ο χαρακτηρισμός μιας σύμβασης ως σύμβασης παραχώρησης, κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, της οδηγίας 2014/23, ή ως δημόσιας σύμβασης, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 5, της οδηγίας 2014/24, δεν μπορεί να προκύπτει από την εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής επιλογή των κωδικών CPV που μνημονεύονται στα έγγραφα της σύμβασης ή της παραχώρησης, και ιδίως στο παράρτημα V των δύο αυτών οδηγιών. Συγκεκριμένα, η υποχρέωση χρησιμοποίησης κωδικών CPV σύμφωνα με τον κανονισμό 2195/2002 αποτελεί απλώς συνέπεια της δυνατότητας εφαρμογής της οδηγίας 2014/23 ή της οδηγίας 2014/24, όπως προκύπτει αντιστοίχως από το άρθρο 27 της πρώτης και από το άρθρο 23 της δεύτερης.

71 Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή, μόνον αφού διαπιστώσει ότι μια διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/23 ή ότι μια διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/24, υποχρεούται να προσδιορίσει τον ή τους σχετικούς κωδικούς CPV.

72 Πάντως, οι κωδικοί CPV, μολονότι αποβλέπουν στο να διευκολύνουν τους οικονομικούς φορείς να λαμβάνουν γνώση των προκηρύξεων διαγωνισμών που εμπίπτουν στον τομέα δραστηριότητάς τους, αποτελούν απλώς ένα από τα στοιχεία της περιγραφής του αντικειμένου της σύμβασης και τούτο κατά μείζονα λόγο διότι η ταξινόμηση που παρέχει ο κανονισμός 2195/2002 μπορεί να αποδειχθεί ελλιπής ή δυσμενής, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των τεχνολογικών εξελίξεων.

73 Επομένως, κατ' αρχήν, η μνεία εσφαλμένου κωδικού CPV δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Ωστόσο, δεν θα ίσχυε το ίδιο αν ένα τέτοιο σφάλμα συνιστούσε ένδειξη της βούλησης της αναθέτουσας αρχής να θίξει τα συμφέροντα ενός ή ορισμένων οικονομικών φορέων και, ως εκ τούτου, να νοθεύσει τον ανταγωνισμό. Η περίπτωση αυτή, πράγματι, θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2014/23.

74 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο, στο δεύτερο, στο όγδοο και στο ένατο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/23 έχει την έννοια ότι η πράξη με την οποία η αναθέτουσα αρχή προτίθεται να αναθέσει τη δημιουργία και τη διαχείριση υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων σε οικονομικό φορέα του οποίου η χρηματοδοτική συνεισφορά αποβλέπει κυρίως στην απόκτηση των εν λόγω οχημάτων και στο πλαίσιο της οποίας τα έσοδα του οικονομικού φορέα προέρχονται ουσιαστικά από τα τέλη που καταβάλλουν οι χρήστες της υπηρεσίας, στον βαθμό που τα ως άνω χαρακτηριστικά είναι ικανά να αποδείξουν ότι ο κίνδυνος που συνδέεται με την εκμετάλλευση των παραχωρούμενων υπηρεσιών μεταβιβάσθηκε στον οικονομικό φορέα, συνιστά «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών».

Επί του τρίτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

75 Με το τρίτο και το τέταρτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8 της οδηγίας 2014/23 έχει την έννοια ότι, για να καθοριστεί αν πληρούται το κατώτατο όριο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να υπολογίζει τον «συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ», συνεκτιμώντας τα τέλη που θα καταβάλλουν οι χρήστες στον παραχωρησιούχο, καθώς και τις εισφορές και τις δαπάνες που θα βαρύνουν τον παραχωρησιούχο και/ή την αναθέτουσα αρχή.

76 Κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, της ίδιας οδηγίας, η τελευταία εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης των οποίων η αξία ισούται ή υπερβαίνει τα 5 350 000 ευρώ, υπό τη διευκρίνιση ότι η αξία μιας σύμβασης παραχώρησης αντιστοιχεί στον συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, όπως υπολογίζεται από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα, λαμβανομένων υπόψη των έργων και υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης καθώς και των παρεπόμενων προμηθειών των εν λόγω έργων και υπηρεσιών.

77 Δεδομένου ότι ο κύκλος εργασιών καθορίζει το ποσό που προκύπτει από την πώληση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών, ο «συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ», κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/23, περιλαμβάνει κατ' ανάγκη τα τέλη που καταβάλλουν στον παραχωρησιούχο οι χρήστες ως αντάλλαγμα για τη χρήση των υπηρεσιών που του έχουν παραχωρηθεί. Εξάλλου, το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας ορίζει σαφώς ότι, «[κ]ατά την εκτίμηση της αξίας της σύμβασης παραχώρησης, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς, κατά περίπτωση, λαμβάνουν υπόψη ιδίως: […] τα έσοδα από την καταβολή τελών και προστίμων από τους χρήστες των έργων ή των υπηρεσιών, πέραν εκείνων που εισπράττονται εξ ονόματος της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα».

78 Επιπροσθέτως, από το άρθρο 8, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/23 προκύπτει ότι ο υπολογισμός αυτός πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη «τις πληρωμές ή οιοδήποτε χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα οιασδήποτε μορφής το οποίο καταβάλλει η αναθέτουσα αρχή

[…] προς τον παραχωρησιούχο». Πράγματι, τέτοιες πληρωμές ή χρηματοοικονομικά πλεονεκτήματα μειώνουν στην πραγματικότητα την αξία της επένδυσης στην οποία πρέπει να προβεί ο παραχωρησιούχος.

79 Εντούτοις, ο «συνολικός κύκλος εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ», έχει, υπό την ιδιότητά του αυτή, κατ' ανάγκην μελλοντικό και, εξ ορισμού, αβέβαιο χαρακτήρα.

80 Η αναθέτουσα αρχή μπορεί επίσης να θεωρήσει ότι το κατώτατο όριο που προβλέπεται για την εφαρμογή της οδηγίας 2014/23 πληρούται όταν οι επενδύσεις και οι δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται ο παραχωρησιούχος, μόνος ή μαζί με την αναθέτουσα αρχή, καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης υπερβαίνουν προδήλως αυτό το κατώτατο όριο εφαρμογής. Η συνεκτίμηση των εν λόγω επενδύσεων και δαπανών αποδίδει, εξάλλου, αντικειμενικό χαρακτήρα στον υπολογισμό της αξίας μιας σύμβασης παραχώρησης στον οποίο πρέπει να προβεί η αναθέτουσα αρχή, όπως απαιτεί το άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/23.

81 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 18, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας. Συγκεκριμένα, κατά τη διάταξη αυτή, για τις συμβάσεις παραχώρησης οι οποίες, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπεται να διαρκέσουν «περισσότερο από πέντε έτη, η μέγιστη διάρκεια της παραχώρησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο εντός του οποίου ο παραχωρησιούχος θα μπορούσε να αποσβέσει τις επενδύσεις που πραγματοποίησε για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών μαζί με κάποια απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου, λαμβάνοντας υπόψη τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των συγκεκριμένων συμβατικών υποχρεώσεων. Οι επενδύσεις που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό περιλαμβάνουν τόσο την αρχική επένδυση όσο και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης».

82 Επιπλέον, κατά την τελευταία περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 52 της εν λόγω οδηγίας, η οποία αποσαφηνίζει το περιεχόμενο της τελευταίας αυτής διατάξεως, οι αναθέτουσες αρχές «θα πρέπει πάντοτε να μπορούν να αναθέσουν σύμβαση παραχώρησης για διάστημα μικρότερο του χρόνου που απαιτείται για την απόσβεση των επενδύσεων, υπό τον όρο ότι [προβλέπεται αντιστάθμιση και ότι] η σχετική αντιστάθμιση δεν εξαλείφει τον λειτουργικό κίνδυνο».

83 Συνεπώς, η συνεισφορά του παραχωρησιούχου, δηλαδή η επένδυση στην οποία προέβη, καθώς και τα έξοδα στα οποία θα πρέπει ο ίδιος να υποβληθεί καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης παραχώρησης.

84 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2014/23 έχει την έννοια ότι, για να καθοριστεί αν πληρούται το κατώτατο όριο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να υπολογίζει τον «συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ», συνεκτιμώντας τα τέλη που θα καταβάλλουν οι χρήστες στον παραχωρησιούχο, καθώς και τις εισφορές και τις δαπάνες που θα βαρύνουν την αναθέτουσα αρχή. Εντούτοις, η αναθέτουσα αρχή μπορεί επίσης να θεωρήσει ότι το κατώτατο όριο που προβλέπεται για την εφαρμογή της οδηγίας 2014/23 πληρούται όταν οι επενδύσεις και οι δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται ο παραχωρησιούχος, μόνος ή μαζί με την αναθέτουσα αρχή, καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, υπερβαίνουν προδήλως το κατώτατο όριο εφαρμογής.

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

85 Με το πέμπτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το παράρτημα V, σημείο 7, στοιχείο β', και την αιτιολογική σκέψη 4 της ίδιας οδηγίας, καθώς και με το άρθρο 4 και το παράρτημα XXI, σημείο III.1.1, του εκτελεστικού κανονισμού 2015/1986, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτεί, ως κριτήριο επιλογής και ποιοτικής αξιολόγησης των υποψηφίων, την εγγραφή των οικονομικών φορέων σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο.

86 Επισημαίνεται ότι το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, αντιθέτως προς το άρθρο 58, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24, δεν προβλέπει ρητώς ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να επιβάλλει ως κριτήριο συμμετοχής σε διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης κριτήρια επιλογής σχετικά με την ικανότητα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

87 Ωστόσο, η σιωπή την οποία τηρεί επί του σημείου αυτού το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23 δεν μπορεί να δικαιολογήσει απαγόρευση στην αναθέτουσα αρχή να επιβάλλει κριτήρια επιλογής που αφορούν την ικανότητα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας ως κριτήριο συμμετοχής σε διαδικασία σύναψης σύμβασης παραχώρησης.

88 Πρώτον, ο σκοπός ευελιξίας ο οποίος διαπνέει την οδηγία αυτή και υπενθυμίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 8 επιτρέπει να γίνει δεκτή, στο πλαίσιο της εν λόγω οδηγίας, μια ευρεία ερμηνεία της έννοιας «επαγγελματική ικανότητα», κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, και να θεωρηθεί ότι η έννοια αυτή περιλαμβάνει και την ικανότητα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

89 Δεύτερον, το παράρτημα V της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις σύμβασης παραχώρησης που αναφέρονται στο άρθρο 31», προβλέπει, στο σημείο 7, στοιχείο β', ότι η αναθέτουσα αρχή οφείλει, ενδεχομένως, να αναφέρει ως προϋπόθεση συμμετοχής, «εάν συντρέχει περίπτωση, διευκρίνιση του κατά πόσον η παροχή της υπηρεσίας αφορά αποκλειστικά, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μια συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι, στην περίπτωση που η παροχή μιας υπηρεσίας ανατίθεται αποκλειστικά σε συγκεκριμένο επαγγελματικό κλάδο, η αναθέτουσα αρχή δικαιούται να απαιτήσει την εγγραφή του οικονομικού φορέα σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο.

90 Τρίτον, το παράρτημα XXI, σημείο III.1, του εκτελεστικού κανονισμού 2015/1986 προβλέπει ότι, όσον αφορά τις «[ν]ομικές, οικονομικές, χρηματοοικονομικές και τεχνικές πληροφορίες», η αναθέτουσα αρχή μπορεί να επιβάλει όρο συμμετοχής που αφορά την «[ά]δεια άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για την εγγραφή σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο».

91 Εντούτοις, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2014/23, ο οικονομικός φορέας πρέπει να μπορεί να αποδείξει την ικανότητά του να εκτελέσει σύμβαση παραχώρησης επικαλούμενος έγγραφα, όπως πιστοποιητικό ή βεβαίωση εγγραφής σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο, προερχόμενα από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος. Επομένως, η εν λόγω αρχή δεν επιτρέπει σε αναθέτουσα αρχή να επιβάλλει, ως κριτήριο ποιοτικής επιλογής, την εγγραφή ενός οικονομικού φορέα στο εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο στο κράτος μέλος εκτέλεσης της σύμβασης παραχώρησης στην περίπτωση που ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει

ήδη εγγραφεί σε αντίστοιχο μητρώο εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Μαΐου 2021, Riigi Tugiteenuste Keskus, C-6/20, EU:C:2021:402, σκέψεις 49 και 55).

92 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το παράρτημα V, σημείο 7, στοιχείο β', και την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας αυτής, καθώς και με το άρθρο 4 και το παράρτημα XXI, σημείο III.1.1, του εκτελεστικού κανονισμού 2015/1986, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτεί, ως κριτήριο επιλογής και ποιοτικής αξιολόγησης των υποψηφίων, την εγγραφή των οικονομικών φορέων σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο, με την προϋπόθεση ότι ο οικονομικός φορέας μπορεί να επικαλεστεί την εγγραφή του σε αντίστοιχο μητρώο εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος.

Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος

93 Με το έκτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το άρθρο 27 της ίδιας οδηγίας και το άρθρο 1 του κανονισμού 2195/2002, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς την υποχρέωση εγγραφής σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο κράτους μέλους της Ένωσης, έχει τη δυνατότητα να αναφέρεται στην ταξινόμηση NACE αναθ. 2, όπως αυτή έχει θεσπιστεί με τον κανονισμό 1893/2006, και όχι στο κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις που αποτελείται από κωδικούς CPV.

94 Επισημαίνεται ότι το άρθρο 27 της οδηγίας 2014/23 ορίζει ότι «[ο]ποιεσδήποτε αναφορές σε ονοματολογίες στο πλαίσιο της ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης πραγματοποιούνται χρησιμοποιώντας το "Κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV)" όπως θεσπίστηκε δυνάμει του κανονισμού [2195/2002]».

95 Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 2195/2002, «[θ]εσπίζεται ενιαίο σύστημα ταξινόμησης των δημοσίων συμβάσεων, το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (Common Procurement Vocabulary – CPV)». Συναφώς, οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 3 του κανονισμού αυτού αναφέρουν ότι «[η] χρησιμοποίηση διαφόρων ονοματολογιών εμποδίζει το άνοιγμα και τη διαφάνεια των ευρωπαϊκών δημοσίων συμβάσεων», οπότε «[ε]ίναι πλέον επιβεβλημένη η ενοποίηση, μέσω ενός ενιαίου συστήματος ταξινόμησης των δημοσίων συμβάσεων, των στοιχείων που χρησιμοποιούν οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς για την περιγραφή του αντικειμένου των συμβάσεων».

96 Από τον συνδυασμό των διατάξεων που μνημονεύονται στις σκέψεις 94 και 95 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να αναφέρεται αποκλειστικά στο κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις. Επιπροσθέτως, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1893/2006 προκύπτει ότι ο κανονισμός αφορά αποκλειστικά τη χρήση της ταξινόμησης NACE αναθ. 2 για στατιστικούς σκοπούς.

97 Ως εκ τούτου, στο έκτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το άρθρο 27 της ίδιας οδηγίας και το άρθρο 1 του κανονισμού 2195/2002, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς την υποχρέωση εγγραφής σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο κράτους μέλους της Ένωσης, πρέπει να αναφέρεται στο κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις που αποτελείται από κωδικούς CPV και όχι στην ταξινόμηση NACE αναθ. 2, όπως αυτή έχει θεσπιστεί με τον κανονισμό 1893/2006.

Επί του έβδομου προδικαστικού ερωτήματος

98 Με το έβδομο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 38, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το άρθρο 26, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας την οποία διασφαλίζει το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας, να απαιτεί από κάθε μέλος προσωρινής ενώσεως επιχειρήσεων να είναι εγγεγραμμένο, εντός κράτους μέλους, σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο για την άσκηση της δραστηριότητας ενοικίασης και εκμίσθωσης αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων.

99 Το άρθρο 38, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/23 προβλέπει το δικαίωμα ενός οικονομικού φορέα να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των μεταξύ τους δεσμών, για την πλήρωση των προϋποθέσεων συμμετοχής όσον αφορά τόσο την επαγγελματική και τεχνική ικανότητα όσο και την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια που ορίζονται στην παράγραφο 1 της εν λόγω διατάξεως (βλ. κατ' αναλογίαν, στον τομέα της σύναψης δημοσίων συμβάσεων, αποφάσεις της 10ης Οκτωβρίου 2013, Swm Costruzioni 2 και Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, σκέψεις 29 και 33, και της 7ης Σεπτεμβρίου 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, σκέψη 150). Επιπλέον, κατά τη δεύτερη περίοδο της παραγράφου αυτής, «[σ]την περίπτωση αυτή πρέπει να αποδείξει στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους καθ' όλη τη διάρκεια της παραχώρησης, προσκομίζοντας για παράδειγμα σχετική δέσμευση των εν λόγω φορέων».

100 Επομένως, το άρθρο 38 της ίδιας οδηγίας παρέχει ευρεία διακριτική ευχέρεια σε οικονομικό φορέα να περιβάλλεται και από άλλους φορείς που θα του παράσχουν τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων, να αποκτήσει τις ικανότητες που του λείπουν. Ως εκ τούτου, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει σε οικονομικό φορέα να ζητεί αποκλειστικά τη συνδρομή φορέων που έχουν την ικανότητα άσκησης της ίδιας επαγγελματικής δραστηριότητας. Πράγματι, εξ ορισμού, ένας οικονομικός φορέας που χρησιμοποιεί τις ικανότητες άλλων φορέων επιδιώκει είτε να ενισχύσει τις ικανότητες που ήδη μεν διαθέτει, πλην όμως, κατά πάσα πιθανότητα, σε ανεπαρκή ποσότητα ή ποιότητα, είτε να αποκτήσει τις ικανότητες ή τις δεξιότητες που δεν διαθέτει.

101 Επομένως, θα ήταν δυσανάλογο, ειδικότερα στην τελευταία αυτή περίπτωση, να απαιτείται το σύνολο των μελών μιας προσωρινής ενώσεως επιχειρήσεων να έχουν την ικανότητα άσκησης της παραχωρηθείσας επαγγελματικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας, η οποία διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/23 και αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, επιβάλλει ότι οι κανόνες τους οποίους θεσπίζουν τα κράτη μέλη ή οι αναθέτουσες αρχές στο πλαίσιο της εφαρμογής των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας δεν πρέπει να βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία (βλ. κατ' αναλογίαν, στο πλαίσιο της σύναψης δημόσιων συμβάσεων, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Μηχανική, C-213/07, EU:C:2008:731, σκέψη 48, και της 7ης Σεπτεμβρίου 2021, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, σκέψη 155).

102 Υπό το πρίσμα αυτό, το άρθρο 26, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2014/23 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι, «[ό]που κρίνεται αναγκαίο, οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να διευκρινίζουν στα έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων θα πληρούν τις προϋποθέσεις όσον αφορά την οικονομική και

χρηματοοικονομική επάρκεια ή την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα κατά το άρθρο 38, εφόσον οι προϋποθέσεις αυτές δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και είναι αναλογικές».

103 Εν προκειμένω, όμως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι θα ήταν, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2014/23, αναγκαίο και δικαιολογημένο για αντικειμενικούς και σύμφωνους προς την αρχή της αναλογικότητας λόγους να απαιτείται από έκαστο των μελών μιας προσωρινής ενώσεως επιχειρήσεων να είναι εγγεγραμμένο, εντός κράτους μέλους, σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο για την άσκηση της δραστηριότητας ενοικίασης και εκμίσθωσης αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων.

104 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 38, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/23, σε συνδυασμό με το άρθρο 26, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, έχει την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή δεν μπορεί να απαιτεί από κάθε μέλος προσωρινής ενώσεως επιχειρήσεων να είναι εγγεγραμμένο, εντός κράτους μέλους, σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο για την άσκηση της δραστηριότητας ενοικίασης και εκμίσθωσης αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας την οποία διασφαλίζει το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας.

Επί του δέκατου και του ενδέκατου προδικαστικού ερωτήματος

105 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο, στο δεύτερο, στο όγδοο και στο ένατο ερώτημα, παρέλκει η εξέταση του δέκατου και του ενδέκατου προδικαστικού ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

106 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1827 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019,

έχει την έννοια ότι:

η πράξη με την οποία η αναθέτουσα αρχή προτίθεται να αναθέσει τη δημιουργία και τη διαχείριση υπηρεσίας ενοικίασης και κοινής χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων σε οικονομικό φορέα του οποίου η χρηματοδοτική συνεισφορά αποβλέπει κυρίως στην απόκτηση των εν λόγω οχημάτων και στο πλαίσιο της οποίας τα έσοδα του οικονομικού φορέα προέρχονται ουσιαστικά από τα τέλη που καταβάλλουν οι χρήστες της υπηρεσίας, εφόσον τα ως άνω χαρακτηριστικά είναι ικανά να αποδείξουν ότι ο

κίνδυνος που συνδέεται με την εκμετάλλευση των παρεχόμενων υπηρεσιών μεταβιβάσθηκε στον οικονομικό φορέα, συνιστά «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών».

2) Το άρθρο 8 της οδηγίας 2014/23, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2019/1827,

έχει την έννοια ότι:

για να καθοριστεί αν πληρούται το κατώτατο όριο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να υπολογίζει τον «συνολικό κύκλο εργασιών του παραχωρησιούχου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, εκτός [φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)]», συνεκτιμώντας τα τέλη που θα καταβάλλουν οι χρήστες στον παραχωρησιούχο, καθώς και τις εισφορές και τις δαπάνες που θα βαρύνουν την αναθέτουσα αρχή. Εντούτοις, η αναθέτουσα αρχή μπορεί επίσης να θεωρήσει ότι το κατώτατο όριο που προβλέπεται για την εφαρμογή της οδηγίας 2014/23, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2019/1827, πληρούται όταν οι επενδύσεις και οι δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται ο παραχωρησιούχος, μόνος ή μαζί με την αναθέτουσα αρχή, καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης παραχώρησης, υπερβαίνουν προδήλως το κατώτατο όριο εφαρμογής.

3) Το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2019/1827, σε συνδυασμό με το παράρτημα V, σημείο 7, στοιχείο β', και την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας αυτής, καθώς και με το άρθρο 4 και το παράρτημα XXI, σημείο III.1.1, του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/1986 της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 2015, περί καταρτίσεως τυποποιημένων εντύπων για τη δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και περί καταργήσεως του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 842/2011,

έχει την έννοια ότι:

η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτεί, ως κριτήριο επιλογής και ποιοτικής αξιολόγησης των υποψηφίων, την εγγραφή των οικονομικών φορέων σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο, με την προϋπόθεση ότι ο οικονομικός φορέας μπορεί να επικαλεστεί την εγγραφή του σε αντίστοιχο μητρώο εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος.

4) Το άρθρο 38, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/23, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2019/1827, σε συνδυασμό με το άρθρο 27 της ίδιας οδηγίας και το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, περί του κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV),

έχει την έννοια ότι:

η αναθέτουσα αρχή, η οποία επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς την υποχρέωση εγγραφής σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο κράτους μέλους της Ένωσης, πρέπει να αναφέρεται στο κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις που αποτελείται από κωδικούς CPV και όχι στην ταξινόμηση NACE αναθ. 2, όπως αυτή έχει θεσπιστεί με τον κανονισμό 1893/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση της στατιστικής ταξινόμησης των οικονομικών

δραστηριοτήτων NACE–αναθεώρηση 2 και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3037/90 του Συμβουλίου και ορισμένων κανονισμών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικών με ειδικούς στατιστικούς τομείς.

5) **Το άρθρο 38, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/23, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2019/1827, σε συνδυασμό με το άρθρο 26, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας,**

έχει την έννοια ότι:

η αναθέτουσα αρχή δεν μπορεί να απαιτεί από κάθε μέλος προσωρινής ενώσεως επιχειρήσεων να είναι εγγεγραμμένο, εντός κράτους μέλους, σε εμπορικό ή επαγγελματικό μητρώο για την άσκηση της δραστηριότητας ενοικίασης και εκμίσθωσης αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας την οποία διασφαλίζει το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας.

(υπογραφές)